Formális szemantika

Szemantikadefiníciók ekvivalenciája

Dr. Horpácsi Dániel ELTE Informatikai Kar 2023-2024-2

Az előadás témája

A denotációs és az operációs szemantika ekvivalenciája

Emlékeztető: formális szemantikadefiníciók

- A programozási nyelvek szemantikája általában informálisan kerül leírásra, továbbá praktikusan a nyelv fordítóprogramja definiálja
- Ezek közül egyiket sem tekintjük formális definíciónak, nem használhatóak bizonyításhoz

Megoldás: használjuk a jó öreg matematikát és logikát!

Két alapvető megközelítés:

- Operációs (műveleti)
 - Strukturális

Minden lépés modellezése

- Természetes
 - A kezdő- és végállapotok közötti reláció felállítása
- Denotációs (leíró)

A jelentést matematikai objektumok hozzárendelésével adja meg

A szemantikadefiníciók kapcsolata

- A While magnyelvnek definiáltunk egy operációs és egy leíró szemantikát is
- Az alapvető imperatív programkonstrukcióknak (szekvencia, elágazás, ciklus) különbözőképp adtuk meg a jelentését a különböző módszerekkel
- A leíró szemantika absztraktabb, magasabb szintű leírás
- A műveleti szemantika közelebb áll a tényleges végrehajtáshoz, leírja, hogyan hajtanánk végre a programot lépésről lépésre
- Összehasonlíthatóak ezek a különböző szemantikadefiníciók?
- Belátható, hogy ugyanazt a jelentést definiálják, csak másképp?

A szemantikák ekvivalenciája

■ Bizonyítani fogjuk, hogy

minden
$$S$$
 utasításra $\mathcal{S}_{sos}\llbracket S
rbracket = \mathcal{S}_{ds}\llbracket S
rbracket$

- Az utasításokhoz rendelt szemantikus domain a (State \hookrightarrow State, \sqsubseteq , \bot) részbenrendezett halmaz
- A denotációk egyenlőségéhez ($g_1=g_2$) elég belátni, hogy $g_1\sqsubseteq g_2$ és $g_2\sqsubseteq g_1$.
- Tehát a két szemantika ekvivalenciájának belátásához belátjuk, hogy

$$S_{sos}[S] \sqsubseteq S_{ds}[S]$$
 és $S_{ds}[S] \sqsubseteq S_{sos}[S]$

$$\mathcal{S}_{\mathsf{sos}}\llbracket S
bracket s = egin{cases} s' & \mathsf{ha} \ \langle S, s
angle \Rightarrow^* s' \ undef & \mathsf{egyébként} \end{cases}$$

Az \mathcal{S}_{sos} szemantikus függvény definíciója szerint be kell látni, hogy

$$\langle S, s \rangle \Rightarrow^* s' \implies \mathcal{S}_{ds} \llbracket S \rrbracket s = s'$$

Ez belátható a levezetési láncok hossza szerinti indukcióval: megmutatjuk, hogy az 1 hosszú láncokra (egy lépéses levezetésekre) teljesül, majd feltesszük, hogy maximum k hosszú láncokra teljesül, és a k+1 hosszúakra belátjuk.

Azt kell belátni, hogy

$$\langle S, s \rangle \Rightarrow^k s' \implies \mathcal{S}_{ds}[\![S]\!]s = s'$$

Megmutatjuk, hogy 1 hosszú láncokra teljesül

$$\langle S, s \rangle \Rightarrow s' \implies S_{ds}[\![s]\!]s = s'$$

■ Feltesszük, hogy maximum k hosszú láncokra teljesül, és k+1 hosszúakra belátjuk.

$$\langle S, s \rangle \Rightarrow \langle S', s'' \rangle \Rightarrow^k s' \implies \mathcal{S}_{ds}[\![s]\!] s = s'$$

Az indukciós hipotézis szerint $\mathcal{S}_{ds}\llbracket S'
rbracket s'' = s'$, tehát csak az kell, hogy

$$\langle S, s \rangle \Rightarrow \langle S', s'' \rangle \implies \mathcal{S}_{ds} \llbracket S \rrbracket s = \mathcal{S}_{ds} \llbracket S' \rrbracket s''$$

Azt kell belátni, hogy

$$\langle S, s \rangle \Rightarrow^k s' \implies \mathcal{S}_{ds} \llbracket S \rrbracket s = s'$$

■ Megmutatjuk, hogy 1 hosszú láncokra teljesül:

$$\langle S, s \rangle \Rightarrow s' \implies S_{ds}[\![S]\!]s = s'$$

■ Feltesszük, hogy maximum k hosszú láncokra teljesül, és k+1 hosszúakra belátjuk.

$$\langle S, s \rangle \Rightarrow \langle S', s'' \rangle \Rightarrow^k s' \implies \mathcal{S}_{ds}[\![S]\!]s = s'$$

Az indukciós hipotézis szerint $\mathcal{S}_{ extit{ds}} \llbracket extit{S}'
rbracket extit{s}'' = extit{s}'$, tehát csak az kell, hogy

$$\langle S, s \rangle \Rightarrow \langle S', s'' \rangle \quad \Longrightarrow \quad \mathcal{S}_{ds} \llbracket S \rrbracket s = \mathcal{S}_{ds} \llbracket S' \rrbracket s''$$

Azt kell belátni, hogy

$$\langle S, s \rangle \Rightarrow^k s' \implies \mathcal{S}_{ds} \llbracket S \rrbracket s = s'$$

Megmutatjuk, hogy 1 hosszú láncokra teljesül:

$$\langle S, s \rangle \Rightarrow s' \implies S_{ds} \llbracket S \rrbracket s = s'$$

Feltesszük, hogy maximum k hosszú láncokra teljesül, és k+1 hosszúakra belátjuk.

$$\langle S, s \rangle \Rightarrow \langle S', s'' \rangle \Rightarrow^k s' \implies \mathcal{S}_{ds}[\![s]\!]s = s'$$

Az indukciós hipotézis szerint $\mathcal{S}_{ds}[\![S']\!]s''=s'$, tehát csak az kell, hogy

$$\langle S, s \rangle \Rightarrow \langle S', s'' \rangle \implies \mathcal{S}_{ds} \llbracket S \rrbracket s = \mathcal{S}_{ds} \llbracket S' \rrbracket s''$$

 $\blacksquare \langle \mathsf{skip}, s \rangle \Rightarrow s$

$$S_{ds}[skip]s = s$$

$$\mathcal{S}_{ds}\llbracket x := a
bracket s = s[x \mapsto \mathcal{A}\llbracket a
bracket s]$$

$$S_{ds}[S_1]s = S_{ds}[S_1']s'$$
 (indukciós hipotézis)

$$S_{ds}[S_1; S_2][s = S_{ds}[S_2]](S_{ds}[S_1][s) = S_{ds}[S_2]](S_{ds}[S_1'][s']) = S_{ds}[S_1'; S_2][s']$$

 $\blacksquare \langle \mathbf{skip}, s \rangle \Rightarrow s$

$$S_{ds}[skip]s = s$$

$$\mathcal{S}_{ds}[\![x:=a]\!]s=s[x\mapsto\mathcal{A}[\![a]\!]s]$$

$$\mathcal{S}_{ extit{ds}} \llbracket S_1
rbracket s = \mathcal{S}_{ extit{ds}} \llbracket S_1'
rbracket s'$$
 (indukciós hipotézis)

$$S_{ds}[S_1; S_2]s = S_{ds}[S_2](S_{ds}[S_1]s) = S_{ds}[S_2](S_{ds}[S_1']s') = S_{ds}[S_1'; S_2]s'$$

 $\blacksquare \langle \mathsf{skip}, s \rangle \Rightarrow s$

$$\mathcal{S}_{ds}[\![\mathbf{skip}]\!]s = s$$

$$\mathcal{S}_{ds}[\![x:=a]\!]s=s[x\mapsto\mathcal{A}[\![a]\!]s]$$

$$S_{ds}[S_1]s = S_{ds}[S_1']s'$$
 (indukciós hipotézis)

$$S_{ds}[S_1; S_2]s = S_{ds}[S_2](S_{ds}[S_1]s) = S_{ds}[S_2](S_{ds}[S_1']s') = S_{ds}[S_1'; S_2]s'$$

 $\blacksquare \langle \mathsf{skip}, s \rangle \Rightarrow s$

$$S_{ds}[skip]s = s$$

$$\mathcal{S}_{ds}[\![x:=a]\!]s=s[x\mapsto\mathcal{A}[\![a]\!]s]$$

 $\blacksquare \ \langle S_1; S_2, s \rangle \Rightarrow \langle S_1'; S_2, s' \rangle \ \mathsf{mert} \ \langle S_1, s \rangle \Rightarrow \langle S_1', s' \rangle$

$$S_{ds}[S_1]s = S_{ds}[S_1']s'$$
 (indukciós hipotézis)

$$\begin{split} \mathcal{S}_{ds}[\![S_1;S_2]\!]s &= \mathcal{S}_{ds}[\![S_2]\!](\mathcal{S}_{ds}[\![S_1]\!]s) = \mathcal{S}_{ds}[\![S_2]\!](\mathcal{S}_{ds}[\![S_1']\!]s') \\ &= \mathcal{S}_{ds}[\![S_1';S_2]\!]s' \end{split}$$

 $lack \langle S_1; S_2, s
angle \Rightarrow \langle S_2, s'
angle \ \mathsf{mert} \ \langle S_1, s
angle \Rightarrow s'$

$$S_{ds}[S_1]s = s'$$
 (indukciós hipotézis)

$$S_{ds}[S_1; S_2]s = S_{ds}[S_2](S_{ds}[S_1]s) = S_{ds}[S_2]s'$$

 $lack | \langle \mathbf{if} \ b \ \mathbf{then} \ S_1 \ \mathbf{else} \ S_2, s \rangle \Rightarrow \langle S_1, s \rangle \ \mathrm{mert} \ \mathcal{B}[\![b]\!] s = tt$

$$S_{ds}[\![if b then S_1 else S_2]\!]s = cond(\mathcal{B}[\![b]\!], S_{ds}[\![S_1]\!], S_{ds}[\![S_2]\!])s$$

= $S_{ds}[\![S_1]\!]s$

 $lack | \langle \mathbf{if} \ b \ \mathbf{then} \ S_1 \ \mathbf{else} \ S_2, s \rangle \Rightarrow \langle S_2, s \rangle \ \mathrm{mert} \ \mathcal{B}[\![b]\!] s = f f$

$$S_{ds}[\![\![\mathbf{if}\ b\ \mathbf{then}\ S_1\ \mathbf{else}\ S_2]\!]s = cond(\mathcal{B}[\![\![b]\!]\!], S_{ds}[\![\![S_1]\!]\!], S_{ds}[\![\![S_2]\!]\!])s$$

$$= S_{ds}[\![\![S_2]\!]\!]s$$

 $lack \langle S_1; S_2, s
angle \Rightarrow \langle S_2, s'
angle \; \mathsf{mert} \; \langle S_1, s
angle \Rightarrow s'$

$$\mathcal{S}_{ds} \llbracket S_1
rbracket s = s'$$
 (indukciós hipotézis)

$$S_{ds}[S_1; S_2]s = S_{ds}[S_2](S_{ds}[S_1]s) = S_{ds}[S_2]s'$$

 $lack | \langle \mathbf{if} \ b \ \mathbf{then} \ S_1 \ \mathbf{else} \ S_2, s \rangle \Rightarrow \langle S_1, s \rangle \ \mathrm{mert} \ \mathcal{B}[\![b]\!] s = tt$

$$S_{ds}[\![if\ b\ then\ S_1\ else\ S_2]\!]s = cond(\mathcal{B}[\![b]\!], S_{ds}[\![S_1]\!], S_{ds}[\![S_2]\!])s$$

= $S_{ds}[\![S_1]\!]s$

• \langle if b then S_1 else $S_2, s \rangle \Rightarrow \langle S_2, s \rangle$ mert $\mathcal{B}[\![b]\!]s = ff$

$$S_{ds}[\![\![\mathbf{if}\ b\ \mathbf{then}\ S_1\ \mathbf{else}\ S_2]\!]s = cond(\mathcal{B}[\![\![b]\!]\!], S_{ds}[\![\![S_1]\!]\!], S_{ds}[\![\![S_2]\!]\!])s$$

$$= S_{ds}[\![\![S_2]\!]\!]s$$

 $lack \langle S_1; S_2, s \rangle \Rightarrow \langle S_2, s' \rangle \ \mathsf{mert} \ \langle S_1, s \rangle \Rightarrow s'$

$$S_{ds}[S_1]s = s'$$
 (indukciós hipotézis)

$$\mathcal{S}_{ds}[\![S_1;S_2]\!]s=\mathcal{S}_{ds}[\![S_2]\!](\mathcal{S}_{ds}[\![S_1]\!]s)=\mathcal{S}_{ds}[\![S_2]\!]s'$$

 $lack | \langle \mathbf{if} \ b \ \mathbf{then} \ S_1 \ \mathbf{else} \ S_2, s \rangle \Rightarrow \langle S_1, s \rangle \ \mathrm{mert} \ \mathcal{B}[\![b]\!] s = tt$

$$S_{ds}[\![if b then S_1 else S_2]\!]s = cond(\mathcal{B}[\![b]\!], S_{ds}[\![S_1]\!], S_{ds}[\![S_2]\!])s$$

= $S_{ds}[\![S_1]\!]s$

 $lack | \langle \mathbf{if} \ b \ \mathbf{then} \ S_1 \ \mathbf{else} \ S_2, s \rangle \Rightarrow \langle S_2, s \rangle \ \mathrm{mert} \ \mathcal{B}[\![b]\!] s = f f$

$$S_{ds}[\![\![\mathbf{if}\ b\ \mathbf{then}\ S_1\ \mathbf{else}\ S_2]\!]s = cond(\mathcal{B}[\![\![b]\!]\!], S_{ds}[\![\![S_1]\!]\!], S_{ds}[\![\![S_2]\!]\!])s$$

$$= S_{ds}[\![\![S_2]\!]\!]s$$

 $lack \langle S_1; S_2, s
angle \Rightarrow \langle S_2, s'
angle \ \mathsf{mert} \ \langle S_1, s
angle \Rightarrow s'$

$$S_{ds}[S_1]s = s'$$
 (indukciós hipotézis)

$$\mathcal{S}_{ds}[\![S_1;S_2]\!]s = \mathcal{S}_{ds}[\![S_2]\!](\mathcal{S}_{ds}[\![S_1]\!]s) = \mathcal{S}_{ds}[\![S_2]\!]s'$$

 $lack \langle \text{if } b \text{ then } S_1 \text{ else } S_2, s \rangle \Rightarrow \langle S_1, s \rangle \text{ mert } \mathcal{B}[\![b]\!] s = tt$

$$S_{ds}[\![\![\mathbf{if}\ b\ \mathbf{then}\ S_1\ \mathbf{else}\ S_2]\!]s = cond(\mathcal{B}[\![b]\!], S_{ds}[\![S_1]\!], S_{ds}[\![S_2]\!])s$$

= $S_{ds}[\![\![S_1]\!]s$

 $lack | \langle \mathbf{if} \ b \ \mathbf{then} \ S_1 \ \mathbf{else} \ S_2, s \rangle \Rightarrow \langle S_2, s \rangle \ \mathrm{mert} \ \mathcal{B}[\![b]\!] s = f f$

$$S_{ds}[\![\![\mathbf{if}\ b\ \mathbf{then}\ S_1\ \mathbf{else}\ S_2]\!]s = cond(\mathcal{B}[\![b]\!], S_{ds}[\![S_1]\!], S_{ds}[\![S_2]\!])s$$

= $S_{ds}[\![S_2]\!]s$

 $lack \langle S_1; S_2, s
angle \Rightarrow \langle S_2, s'
angle \ \mathsf{mert} \ \langle S_1, s
angle \Rightarrow s'$

$$S_{ds}[S_1]s = s'$$
 (indukciós hipotézis)

$$\mathcal{S}_{ds}[\![S_1;S_2]\!]s = \mathcal{S}_{ds}[\![S_2]\!](\mathcal{S}_{ds}[\![S_1]\!]s) = \mathcal{S}_{ds}[\![S_2]\!]s'$$

 $lack \langle \text{if } b \text{ then } S_1 \text{ else } S_2, s \rangle \Rightarrow \langle S_1, s \rangle \text{ mert } \mathcal{B}[\![b]\!] s = tt$

$$S_{ds}[\![\![\mathbf{if}\ b\ \mathbf{then}\ S_1\ \mathbf{else}\ S_2]\!]s = cond(\mathcal{B}[\![b]\!], S_{ds}[\![S_1]\!], S_{ds}[\![S_2]\!])s$$

= $S_{ds}[\![\![S_1]\!]\!]s$

$$S_{ds}[\![$$
 if b then S_1 else $S_2]\![$ $s = cond(\mathcal{B}[\![b]\!], S_{ds}[\![S_1]\!], S_{ds}[\![S_2]\!])s$ $= S_{ds}[\![S_2]\!]s$

A leíró szemantika szerint:

$$\mathcal{S}_{ds}[\![\mathbf{while}\ b\ \mathbf{do}\ S]\!] = \mathsf{FIX}\ F$$
 ahol $F\ g = cond(\mathcal{B}[\![b]\!], g \circ \mathcal{S}_{ds}[\![S]\!], id_{\mathsf{State}})$

```
\begin{split} \mathcal{S}_{ds} & \| \mathbf{while} \ b \ \mathbf{do} \ S \| = \mathsf{FIX} \ F \\ &= F \ (\mathsf{FIX} \ F) \\ &= F \ (\mathcal{S}_{ds} \| \mathbf{while} \ b \ \mathbf{do} \ S \|) \\ &= cond(\mathcal{B} [\![b]\!], \mathcal{S}_{ds} \| \mathbf{while} \ b \ \mathbf{do} \ S \| \circ \mathcal{S}_{ds} \| \mathbf{S} \|, id_{\mathrm{State}}) \\ &= cond(\mathcal{B} [\![b]\!], \mathcal{S}_{ds} \| \mathbf{S} \ ; \ \mathbf{while} \ b \ \mathbf{do} \ S \|, \mathcal{S}_{ds} \| \mathbf{skip} \|) \\ &= \mathcal{S}_{ds} \| \mathbf{if} \ b \ \mathbf{then} \ (S; \mathbf{while} \ b \ \mathbf{do} \ S) \ \mathbf{else} \ \mathbf{skip} \| \end{split}
```

A bizonyítás fele kész. Viszont a leíró szemantika még lehet olyan állapotokban definiálva, ahol a műveleti nincs. A bizonyítást a másik irányra is elvégezzük.

A leíró szemantika szerint:

$$\mathcal{S}_{ds}[\![\mathbf{while}\ b\ \mathbf{do}\ S]\!] = \mathsf{FIX}\ F$$
 ahol $F\ g = cond(\mathcal{B}[\![b]\!], g \circ \mathcal{S}_{ds}[\![S]\!], id_{\mathrm{State}})$

```
\begin{split} \mathcal{S}_{ds} \llbracket \mathbf{while} \ b \ \mathbf{do} \ S \rrbracket &= \mathsf{FIX} \ F \\ &= F \ (\mathsf{FIX} \ F) \\ &= F \ (\mathcal{S}_{ds} \llbracket \mathbf{while} \ b \ \mathbf{do} \ S \rrbracket) \\ &= cond(\mathcal{B} \llbracket b \rrbracket, \mathcal{S}_{ds} \llbracket \mathbf{while} \ b \ \mathbf{do} \ S \rrbracket \circ \mathcal{S}_{ds} \llbracket \mathbf{S} \rrbracket, id_{\mathrm{State}}) \\ &= cond(\mathcal{B} \llbracket b \rrbracket, \mathcal{S}_{ds} \llbracket \mathbf{S} \ ; \ \mathbf{while} \ b \ \mathbf{do} \ S \rrbracket, \mathcal{S}_{ds} \llbracket \mathbf{skip} \rrbracket) \\ &= \mathcal{S}_{ds} \llbracket \mathbf{if} \ b \ \mathbf{then} \ (S; \mathbf{while} \ b \ \mathbf{do} \ S) \ \mathbf{else} \ \mathbf{skip} \rrbracket \end{split}
```

A bizonyítás fele kész. Viszont a leíró szemantika még lehet olyan állapotokban definiálva, ahol a műveleti nincs. A bizonyítást a másik irányra is elvégezzük.

A leíró szemantika szerint:

$$\begin{split} \mathcal{S}_{ds}[\![\mathbf{while}\ b\ \mathbf{do}\ S]\!] &= \mathsf{FIX}\ F\\ \mathsf{ahol}\ F\ g &= \mathit{cond}(\mathcal{B}[\![b]\!], g \circ \mathcal{S}_{ds}[\![S]\!], \mathit{id}_{\mathsf{State}}) \end{split}$$

$$\begin{split} \mathcal{S}_{ds} \llbracket \mathbf{while} \ b \ \mathbf{do} \ S \rrbracket &= \mathsf{FIX} \ F \\ &= F \ (\mathsf{FIX} \ F) \\ &= F \ (\mathcal{S}_{ds} \llbracket \mathbf{while} \ b \ \mathbf{do} \ S \rrbracket) \\ &= cond(\mathcal{B} \llbracket b \rrbracket, \mathcal{S}_{ds} \llbracket \mathbf{while} \ b \ \mathbf{do} \ S \rrbracket \circ \mathcal{S}_{ds} \llbracket S \rrbracket, id_{\mathsf{State}}) \\ &= cond(\mathcal{B} \llbracket b \rrbracket, \mathcal{S}_{ds} \llbracket \mathbf{s} \ ; \ \mathbf{while} \ b \ \mathbf{do} \ S \rrbracket, \mathcal{S}_{ds} \llbracket \mathbf{skip} \rrbracket) \\ &= \mathcal{S}_{ds} \llbracket \mathbf{if} \ b \ \mathbf{then} \ (S; \mathbf{while} \ b \ \mathbf{do} \ S) \ \mathbf{else} \ \mathbf{skip} \rrbracket \end{split}$$

A bizonyítás fele kész. Viszont a leíró szemantika még lehet olyan állapotokban definiálva, ahol a műveleti nincs. A bizonyítást a másik irányra is elvégezzük.

A leíró szemantika szerint:

$$\begin{split} \mathcal{S}_{ds}[\![\mathbf{while}\ b\ \mathbf{do}\ S]\!] &= \mathsf{FIX}\ F\\ \mathsf{ahol}\ F\ g &= \mathit{cond}(\mathcal{B}[\![b]\!], g \circ \mathcal{S}_{ds}[\![S]\!], \mathit{id}_{\mathsf{State}}) \end{split}$$

$$\begin{split} \mathcal{S}_{ds}[\![\mathbf{while}\ b\ \mathbf{do}\ S]\!] &= \mathsf{FIX}\ F \\ &= F\ (\mathsf{FIX}\ F) \\ &= F\ (\mathcal{S}_{ds}[\![\mathbf{while}\ b\ \mathbf{do}\ S]\!]) \\ &= cond(\mathcal{B}[\![b]\!], \mathcal{S}_{ds}[\![\mathbf{while}\ b\ \mathbf{do}\ S]\!] \circ \mathcal{S}_{ds}[\![S]\!], id_{\mathsf{State}}) \\ &= cond(\mathcal{B}[\![b]\!], \mathcal{S}_{ds}[\![\mathbf{S}\];\ \mathbf{while}\ b\ \mathbf{do}\ S]\!], \mathcal{S}_{ds}[\![\mathbf{skip}]\!]) \\ &= \mathcal{S}_{ds}[\![\mathbf{if}\ b\ \mathbf{then}\ (S;\mathbf{while}\ b\ \mathbf{do}\ S)\ \mathbf{else}\ \mathbf{skip}]\!] \end{split}$$

A bizonyítás fele kész. Viszont a leíró szemantika még lehet olyan állapotokban definiálva, ahol a műveleti nincs. A bizonyítást a másik irányra is elvégezzük.

Belátjuk, hogy

$$\mathcal{S}_{ds}\llbracket S
rbracket s=s' \implies \mathcal{S}_{sos}\llbracket S
rbracket s=s'$$

Azaz,

$$\mathcal{S}_{ds} \llbracket S \rrbracket s = s' \quad \Longrightarrow \quad \langle S, s \rangle \Rightarrow^* s'$$

Mivel a denotációs szemantikát kompozicionálisan definiáltuk, bizonyíthatunk strukturális indukció segítségével.

$$\mathcal{S}_{ds}\llbracket \mathsf{S} \rrbracket \sqsubseteq \mathcal{S}_{sos}\llbracket \mathsf{S} \rrbracket$$

- lacksquare Nyilvánvalóan $\mathcal{S}_{ds}[\![\mathbf{skip}]\!]s=\mathcal{S}_{sos}[\![\mathbf{skip}]\!]s$
- $\blacksquare \text{ \'es } \mathcal{S}_{ds}[\![x:=a]\!]s = s[x\mapsto \mathcal{A}[\![a]\!]s] = \mathcal{S}_{sos}[\![x:=a]\!]s$

$$S_{ds}[S_2] \subseteq S_{sos}[S_2]$$
 (indukciós hipotézis)
 $S_{ds}[S_1] \subseteq S_{sos}[S_1]$ (indukciós hipotézis)

$$S_{ds}[S_2] \circ S_{ds}[S_1] \sqsubseteq S_{sos}[S_2] \circ S_{sos}[S_1]$$
 (o mindkét argumentumában monoton

$$\mathcal{S}_{ds}\llbracket S \rrbracket \sqsubseteq \mathcal{S}_{sos}\llbracket S \rrbracket$$

- Nyilvánvalóan $\mathcal{S}_{ds}\llbracket extsf{skip}
 rbracket s = \mathcal{S}_{sos}\llbracket extsf{skip}
 rbracket s$
- $\blacksquare \text{ \'es } \mathcal{S}_{ds}[\![x:=a]\!]s = s[x\mapsto \mathcal{A}[\![a]\!]s] = \mathcal{S}_{sos}[\![x:=a]\!]s$
- $\blacksquare \ \mathcal{S}_{ds} \llbracket S_1; S_2 \rrbracket = \mathcal{S}_{ds} \llbracket S_2 \rrbracket \circ \mathcal{S}_{ds} \llbracket S_1 \rrbracket$

$$\mathcal{S}_{ds}\llbracket S_2
rbracket \sqsubseteq \mathcal{S}_{sos}\llbracket S_2
rbracket$$
 (indukciós hipotézis) $\mathcal{S}_{ds}\llbracket S_1
rbracket \sqsubseteq \mathcal{S}_{sos}\llbracket S_1
rbracket$ (indukciós hipotézis)

$$S_{ds}[S_2] \circ S_{ds}[S_1] \subseteq S_{sos}[S_2] \circ S_{sos}[S_1]$$
(o mindkét argumentumában monoton)

$$\mathcal{S}_{ds}\llbracket \mathsf{S} \rrbracket \sqsubseteq \mathcal{S}_{sos}\llbracket \mathsf{S} \rrbracket$$

- lacksquare Nyilvánvalóan $\mathcal{S}_{ds}[\![\mathbf{skip}]\!]s=\mathcal{S}_{sos}[\![\mathbf{skip}]\!]s$
- lacktriangle És $\mathcal{S}_{ds}[\![x:=a]\!]s=s[x\mapsto\mathcal{A}[\![a]\!]s]=\mathcal{S}_{sos}[\![x:=a]\!]s$
- $\blacksquare \ \mathcal{S}_{ds}\llbracket S_1; S_2 \rrbracket = \mathcal{S}_{ds}\llbracket S_2 \rrbracket \circ \mathcal{S}_{ds}\llbracket S_1 \rrbracket$

$$S_{ds}[S_2] \sqsubseteq S_{sos}[S_2]$$
 (indukciós hipotézis)
 $S_{ds}[S_1] \sqsubseteq S_{sos}[S_1]$ (indukciós hipotézis)

$$S_{ds}[S_2] \circ S_{ds}[S_1] \subseteq S_{sos}[S_2] \circ S_{sos}[S_1]$$

(o mindkét argumentumában monoton

$$\mathcal{S}_{ds}\llbracket \mathsf{S} \rrbracket \sqsubseteq \mathcal{S}_{sos}\llbracket \mathsf{S} \rrbracket$$

- lacksquare Nyilvánvalóan $\mathcal{S}_{ds}[\![\mathbf{skip}]\!]s=\mathcal{S}_{sos}[\![\mathbf{skip}]\!]s$
- lacktriangle És $\mathcal{S}_{ds}[\![x:=a]\!]s=s[x\mapsto\mathcal{A}[\![a]\!]s]=\mathcal{S}_{sos}[\![x:=a]\!]s$
- $\blacksquare \ \mathcal{S}_{ds}\llbracket S_1; S_2 \rrbracket = \mathcal{S}_{ds}\llbracket S_2 \rrbracket \circ \mathcal{S}_{ds}\llbracket S_1 \rrbracket$

$$S_{ds}[S_2] \sqsubseteq S_{sos}[S_2]$$
 (indukciós hipotézis)
 $S_{ds}[S_1] \sqsubseteq S_{sos}[S_1]$ (indukciós hipotézis)

$$S_{ds}[S_2] \circ S_{ds}[S_1] \subseteq S_{sos}[S_2] \circ S_{sos}[S_1]$$
 (o mindkét argumentumában monoton)

$$\begin{split} &(\mathcal{S}_{sos}[\![S_2]\!] \circ \mathcal{S}_{sos}[\![S_1]\!])s = s'' \Longleftrightarrow \\ &\exists s': \mathcal{S}_{sos}[\![S_1]\!]s = s' \text{ \'es } \mathcal{S}_{sos}[\![S_2]\!]s' = s'' \end{split}$$

- $\blacksquare \ \mathcal{S}_{sos} \llbracket S_1 \rrbracket s = s' \quad \Longrightarrow \quad \langle S_1, s \rangle \Rightarrow^* s' \ (\mathcal{S}_{sos} \llbracket \rrbracket \ \text{definíciója szerint})$
- $\blacksquare \ \langle S_1,s\rangle \Rightarrow^* s' \quad \Longrightarrow \quad \langle S_1;S_2,s\rangle \Rightarrow^* \langle S_2,s'\rangle \ \ (\text{korábban beláttuk})$
- $\blacksquare \ \mathcal{S}_{sos} \llbracket S_2 \rrbracket s' = s'' \quad \Longrightarrow \quad \langle S_2, s' \rangle \Rightarrow^* s''$

$$\langle S_1; S_2, s \rangle \Rightarrow^* s''$$

Azaz

$$(S_{sos}[S_1; S_2])s = s''$$

Következésképp,

$$S_{sos}[S_2] \circ S_{sos}[S_1] \sqsubseteq S_{sos}[S_1; S_2]$$

$$\begin{split} &(\mathcal{S}_{\textit{sos}}[\![S_2]\!] \circ \mathcal{S}_{\textit{sos}}[\![S_1]\!])s = s'' \Longleftrightarrow \\ &\exists s': \mathcal{S}_{\textit{sos}}[\![S_1]\!]s = s' \text{ \'es } \mathcal{S}_{\textit{sos}}[\![S_2]\!]s' = s'' \end{split}$$

- $\blacksquare \ \mathcal{S}_{sos} \llbracket S_1 \rrbracket s = s' \quad \Longrightarrow \quad \langle S_1, s \rangle \Rightarrow^* s' \ (\mathcal{S}_{sos} \llbracket \rrbracket \ \text{definiciója szerint})$
- $\blacksquare \ \langle S_1,s\rangle \Rightarrow^* s' \quad \Longrightarrow \quad \langle S_1;S_2,s\rangle \Rightarrow^* \langle S_2,s'\rangle \ \ (\text{korábban beláttuk})$
- $\blacksquare \ \mathcal{S}_{sos}[\![S_2]\!]s'=s'' \quad \Longrightarrow \quad \langle S_2,s'\rangle \Rightarrow^* s''$

$$\langle S_1; S_2, s \rangle \Rightarrow^* s''$$

Azaz

$$(S_{sos}[S_1; S_2])s = s''$$

Következésképp

$$S_{sos}[S_2] \circ S_{sos}[S_1] \sqsubseteq S_{sos}[S_1; S_2]$$

$$\begin{split} &(\mathcal{S}_{sos}[\![S_2]\!] \circ \mathcal{S}_{sos}[\![S_1]\!])s = s'' \Longleftrightarrow \\ &\exists s': \mathcal{S}_{sos}[\![S_1]\!]s = s' \text{ \'es } \mathcal{S}_{sos}[\![S_2]\!]s' = s'' \end{split}$$

- $\blacksquare \ \mathcal{S}_{sos} \llbracket S_1 \rrbracket s = s' \quad \Longrightarrow \quad \langle S_1, s \rangle \Rightarrow^* s' \ (\mathcal{S}_{sos} \llbracket \rrbracket] \ \mathsf{definici\acute{o}ja} \ \mathsf{szerint})$
- $\blacksquare \ \mathcal{S}_{sos}[\![S_2]\!]s'=s'' \quad \Longrightarrow \quad \langle S_2,s'\rangle \Rightarrow^* s''$

$$\langle S_1; S_2, s \rangle \Rightarrow^* s''$$

Azaz,

$$(\mathcal{S}_{sos}\llbracket S_1 \; ; \; S_2 \rrbracket)s = s''$$

Következésképp

$$\mathcal{S}_{sos}\llbracket S_2 \rrbracket \circ \mathcal{S}_{sos}\llbracket S_1 \rrbracket \sqsubseteq \mathcal{S}_{sos}\llbracket S_1 \; ; \; S_2 \rrbracket$$

$$\begin{aligned} & (\mathcal{S}_{sos}[\![S_2]\!] \circ \mathcal{S}_{sos}[\![S_1]\!]) s = s'' \Longleftrightarrow \\ & \exists s' : \mathcal{S}_{sos}[\![S_1]\!] s = s' \text{ \'es } \mathcal{S}_{sos}[\![S_2]\!] s' = s'' \end{aligned}$$

- $\blacksquare \ \mathcal{S}_{sos} \llbracket S_1 \rrbracket s = s' \quad \Longrightarrow \quad \langle S_1, s \rangle \Rightarrow^* s' \ (\mathcal{S}_{sos} \llbracket \rrbracket] \ \text{definiciója szerint)}$
- $\blacksquare \ \mathcal{S}_{sos} \llbracket S_2 \rrbracket s' = s'' \quad \Longrightarrow \quad \langle S_2, s' \rangle \Rightarrow^* s''$

$$\langle S_1; S_2, s \rangle \Rightarrow^* s''$$

Azaz,

$$(\mathcal{S}_{sos}\llbracket S_1 ; S_2 \rrbracket)s = s''$$

Következésképp,

$$\mathcal{S}_{sos}\llbracket S_2 \rrbracket \circ \mathcal{S}_{sos}\llbracket S_1 \rrbracket \sqsubseteq \mathcal{S}_{sos}\llbracket S_1 \; ; \; S_2 \rrbracket$$

$$S_{ds}[S_2] \subseteq S_{sos}[S_2]$$
 (indukciós hipotézis)
 $S_{ds}[S_1] \subseteq S_{sos}[S_1]$ (indukciós hipotézis)

 $cond(\mathcal{B}[\![b]\!], \mathcal{S}_{ds}[\![S_1]\!], \mathcal{S}_{ds}[\![S_2]\!]) \sqsubseteq cond(\mathcal{B}[\![b]\!], \mathcal{S}_{sos}[\![S_1]\!], \mathcal{S}_{sos}[\![S_2]\!])$ (cond monoton a második és harmadik argumentumában)

$$\langle \textbf{if } b \textbf{ then } S_1 \textbf{ else } S_2, s \rangle \Rightarrow \langle S_1, s \rangle \textbf{ ha } \mathcal{B}[\![b]\!] s = tt \\ \langle \textbf{if } b \textbf{ then } S_1 \textbf{ else } S_2, s \rangle \Rightarrow \langle S_2, s \rangle \textbf{ ha } \mathcal{B}[\![b]\!] s = ft \\ cond(p, g_1, g_2) s = \begin{cases} g_1 s & \text{ha} \quad p \ s = tt \\ g_2 s & \text{ha} \quad p \ s = ft \end{cases}$$

 $cond(\mathcal{B}[\![b]\!], \mathcal{S}_{sos}[\![S_1]\!], \mathcal{S}_{sos}[\![S_2]\!]) = \mathcal{S}_{sos}[\![if\ b\ then\ S_1\ else\ S_2]\!]$

lacksquare $\mathcal{S}_{ds}[\![\mathbf{if}\ b\ \mathbf{then}\ S_1\ \mathbf{else}\ S_2]\!] = cond(\mathcal{B}[\![b]\!], \mathcal{S}_{ds}[\![S_1]\!], \mathcal{S}_{ds}[\![S_2]\!])$

$$\mathcal{S}_{ds}[S_2] \sqsubseteq \mathcal{S}_{sos}[S_2]$$
 (indukciós hipotézis) $\mathcal{S}_{ds}[S_1] \sqsubseteq \mathcal{S}_{sos}[S_1]$ (indukciós hipotézis)

 $cond(\mathcal{B}[\![b]\!], \mathcal{S}_{ds}[\![S_1]\!], \mathcal{S}_{ds}[\![S_2]\!]) \sqsubseteq cond(\mathcal{B}[\![b]\!], \mathcal{S}_{sos}[\![S_1]\!], \mathcal{S}_{sos}[\![S_2]\!])$ (cond monoton a második és harmadik argumentumában)

$$\langle \textbf{if } b \textbf{ then } S_1 \textbf{ else } S_2, s \rangle \Rightarrow \langle S_1, s \rangle \textbf{ ha } \mathcal{B}[\![b]\!] s = tt \\ \langle \textbf{if } b \textbf{ then } S_1 \textbf{ else } S_2, s \rangle \Rightarrow \langle S_2, s \rangle \textbf{ ha } \mathcal{B}[\![b]\!] s = ff \\ cond(p, g_1, g_2) s = \begin{cases} g_1 s & \text{ha} & p s = tt \\ g_2 s & \text{ha} & p s = ff \end{cases}$$

 $cond(\mathcal{B}[\![b]\!], \mathcal{S}_{sos}[\![S_1]\!], \mathcal{S}_{sos}[\![S_2]\!]) = \mathcal{S}_{sos}[\![if\ b\ then\ S_1\ else\ S_2]\!]$

 $\blacksquare \ \mathcal{S}_{ds}[\![\mathbf{if}\ b\ \mathbf{then}\ S_1\ \mathbf{else}\ S_2]\!] = cond(\mathcal{B}[\![b]\!], \mathcal{S}_{ds}[\![S_1]\!], \mathcal{S}_{ds}[\![S_2]\!])$

$$\mathcal{S}_{ds}[S_2] \sqsubseteq \mathcal{S}_{sos}[S_2]$$
 (indukciós hipotézis) $\mathcal{S}_{ds}[S_1] \sqsubseteq \mathcal{S}_{sos}[S_1]$ (indukciós hipotézis)

 $cond(\mathcal{B}[\![b]\!], \mathcal{S}_{ds}[\![S_1]\!], \mathcal{S}_{ds}[\![S_2]\!]) \sqsubseteq cond(\mathcal{B}[\![b]\!], \mathcal{S}_{sos}[\![S_1]\!], \mathcal{S}_{sos}[\![S_2]\!])$ (cond monoton a második és harmadik argumentumában)

$$\langle \textbf{if } b \textbf{ then } S_1 \textbf{ else } S_2, s \rangle \Rightarrow \langle S_1, s \rangle \textbf{ ha } \mathcal{B}[\![b]\!] s = tt \\ \langle \textbf{if } b \textbf{ then } S_1 \textbf{ else } S_2, s \rangle \Rightarrow \langle S_2, s \rangle \textbf{ ha } \mathcal{B}[\![b]\!] s = ft \\ cond(p, g_1, g_2) s = \begin{cases} g_1 s & \text{ha} & p s = tt \\ g_2 s & \text{ha} & p s = ft \end{cases}$$

 $cond(\mathcal{B}[\![b]\!], \mathcal{S}_{sos}[\![S_1]\!], \mathcal{S}_{sos}[\![S_2]\!]) = \mathcal{S}_{sos}[\![if\ b\ then\ S_1\ else\ S_2]\!]$

$$\mathcal{S}_{ds}[S_2] \sqsubseteq \mathcal{S}_{sos}[S_2]$$
 (indukciós hipotézis) $\mathcal{S}_{ds}[S_1] \sqsubseteq \mathcal{S}_{sos}[S_1]$ (indukciós hipotézis)

 $cond(\mathcal{B}[\![b]\!], \mathcal{S}_{ds}[\![S_1]\!], \mathcal{S}_{ds}[\![S_2]\!]) \sqsubseteq cond(\mathcal{B}[\![b]\!], \mathcal{S}_{sos}[\![S_1]\!], \mathcal{S}_{sos}[\![S_2]\!])$ (cond monoton a második és harmadik argumentumában)

$$\langle \textbf{if } b \textbf{ then } S_1 \textbf{ else } S_2, s \rangle \Rightarrow \langle S_1, s \rangle \textbf{ ha } \mathcal{B}[\![b]\!] s = tt \\ \langle \textbf{if } b \textbf{ then } S_1 \textbf{ else } S_2, s \rangle \Rightarrow \langle S_2, s \rangle \textbf{ ha } \mathcal{B}[\![b]\!] s = ft \\ cond(p, g_1, g_2) s = \begin{cases} g_1 s & \text{ha} & p s = tt \\ g_2 s & \text{ha} & p s = ft \end{cases}$$

$$cond(\mathcal{B}[\![b]\!], \mathcal{S}_{sos}[\![S_1]\!], \mathcal{S}_{sos}[\![S_2]\!]) = \mathcal{S}_{sos}[\![if\ b\ then\ S_1\ else\ S_2]\!]$$

■ S_{ds} [while b do S] = FIX F ahol F $g = cond(\mathcal{B}[\![b]\!], g \circ S_{ds}[\![S]\!], id_{State})$ és F folytonos

Elég belátni, hogy

$$F(S_{sos}[\text{while } b \text{ do } S]) \sqsubseteq S_{sos}[\text{while } b \text{ do } S]$$

mert akkor

FIX
$$F \sqsubseteq S_{sos}[$$
[while $b \text{ do } S]$

Trükk

$$Fg \sqsubseteq g \implies FIX F \sqsubseteq g$$

■ S_{ds} [while b do S] = FIX Fahol F $g = cond(\mathcal{B}[\![b]\!], g \circ S_{ds}[\![S]\!], id_{State})$ és F folytonos

Elég belátni, hogy

$$F(S_{sos}[[\mathbf{while}\ b\ \mathbf{do}\ S]]) \sqsubseteq S_{sos}[[\mathbf{while}\ b\ \mathbf{do}\ S]]$$

mert akkor

FIX
$$F \sqsubseteq \mathcal{S}_{sos}[[\mathbf{while}\ b\ \mathbf{do}\ S]]$$

Trükk

$$Fg \sqsubseteq g \implies FIX F \sqsubseteq g$$

■ S_{ds} [while b do S] = FIX Fahol F $g = cond(\mathcal{B}[\![b]\!], g \circ S_{ds}[\![S]\!], id_{State})$ és F folytonos

Elég belátni, hogy

$$F(S_{sos}[[\mathbf{while}\ b\ \mathbf{do}\ S]]) \sqsubseteq S_{sos}[[\mathbf{while}\ b\ \mathbf{do}\ S]]$$

mert akkor

FIX
$$F \sqsubseteq \mathcal{S}_{sos}[\![$$
 while b do $S]\![$

Trükk:

$$F g \sqsubseteq g \implies FIX F \sqsubseteq g$$

$\langle \text{while } b \text{ do } S, s \rangle \Rightarrow \langle \text{if } b \text{ then } (S; \text{while } b \text{ do } S) \text{ else skip, } s \rangle$

```
\mathcal{S}_{sos}[\text{while } b \text{ do } S] = \mathcal{S}_{sos}[\text{if } b \text{ then } (S; \text{ while } b \text{ do } S) \text{ else skip}]
= cond(\mathcal{B}[\![b]\!], \mathcal{S}_{sos}[\![S]; \text{ while } b \text{ do } S]\!], id_{State})
\supseteq cond(\mathcal{B}[\![b]\!], \mathcal{S}_{sos}[\![\text{while } b \text{ do } S]\!] \circ \mathcal{S}_{sos}[\![S]\!], id_{State})
```

És az indukciós hipotézis használatával:

$$S_{ds} \llbracket S
Vert \sqsubseteq S_{sos} \llbracket S
Vert$$

A ∘ és *cond* monotonitása miatt:

```
S_{sos} [while b do S]
\supseteq cond(\mathcal{B}[b], S_{sos} [while b do S] \circ S_{sos} [S], id_{State}
\supseteq cond(\mathcal{B}[b], S_{sos} [while b do S] \circ S_{ds} [S], id_{State}
= F(S_{sos} [while b do S])
```

$$\mathcal{S}_{sos}[$$
while b do $S] = \mathcal{S}_{sos}[$ if b then $(S;$ while b do $S)$ else skip $] = cond(\mathcal{B}[\![b]\!], \mathcal{S}_{sos}[\![S]\!], id_{State})$
 $\supseteq cond(\mathcal{B}[\![b]\!], \mathcal{S}_{sos}[\![while b do S]\!] \circ \mathcal{S}_{sos}[\![S]\!], id_{State})$

Es az indukciós hipotézis használatával:

$$\mathcal{S}_{ds}\llbracket \mathbf{S}
bracket \sqsubseteq \mathcal{S}_{sos}\llbracket \mathbf{S}
bracket$$

A o és cond monotonitása miatt:

```
S_{sos}[while b do S[]
 \supseteq cond(\mathcal{B}[b]], S_{sos}[while b do S[] \circ S_{sos}[S], id_{State}
 \supseteq cond(\mathcal{B}[b]], S_{sos}[while b do S[] \circ S_{ds}[S], id_{State}
 = F(S_{sos}[while b do S[])
```

$$\begin{split} \mathcal{S}_{\text{sos}} \llbracket \text{while } b \text{ do } S \rrbracket &= \mathcal{S}_{\text{sos}} \llbracket \text{if } b \text{ then } (S; \text{ while } b \text{ do } S) \text{ else skip} \rrbracket \\ &= cond(\mathcal{B} \llbracket b \rrbracket, \mathcal{S}_{\text{sos}} \llbracket S; \text{ while } b \text{ do } S \rrbracket, id_{\text{State}}) \\ &\supseteq cond(\mathcal{B} \llbracket b \rrbracket, \mathcal{S}_{\text{sos}} \llbracket \text{while } b \text{ do } S \rrbracket \circ \mathcal{S}_{\text{sos}} \llbracket S \rrbracket, id_{\text{State}}) \end{split}$$

És az indukciós hipotézis használatával:

$$\mathcal{S}_{ds}\llbracket S \rrbracket \sqsubseteq \mathcal{S}_{sos}\llbracket S \rrbracket$$

A o és cond monotonitása miatt:

$$\mathcal{S}_{sos}[\mathbf{while}\ b\ \mathbf{do}\ S]]$$

$$\supseteq cond(\mathcal{B}[\![b]\!], \mathcal{S}_{sos}[\![\mathbf{while}\ b\ \mathbf{do}\ S]\!] \circ \mathcal{S}_{sos}[\![S]\!], id_{State})$$

$$\supseteq cond(\mathcal{B}[\![b]\!], \mathcal{S}_{sos}[\![\mathbf{while}\ b\ \mathbf{do}\ S]\!] \circ \mathcal{S}_{ds}[\![S]\!], id_{State})$$

$$= F(\mathcal{S}_{sos}[\![\mathbf{while}\ b\ \mathbf{do}\ S]\!])$$

Az ekvivalencia

■ Beláttuk, hogy

$$S_{sos}[S] \sqsubseteq S_{ds}[S]$$
 és $S_{ds}[S] \sqsubseteq S_{sos}[S]$

Következésképp

$$S_{ds}[S] = S_{sos}[S]$$

A leíró és a small-step műveleti szemantika ekvivalens

- A small-step és a big-step ekvivalenciája is belátható lenne, tehát hogy mindhárom definíciónk ekvivalens
- Viszont vegyük észre, hogy itt csak a magnyelvet vizsgáltuk